

Kapittel 3
Tekstutdrag fra *Et dukkehjem*

VEDLEGG 1: "KOM! SÅ FÅR DU SE HVA JEG HAR KJØPT!"

- Helmer:** (fra sitt sideværelse) Er det mitt lille ekorn som romsterer der inne?
Nora: Ja!
Helmer: Når kom ekornet hjem?
Nora: Nu nettopp. (putter makronposen i lommen og tørker seg om munnen)
Torvald! Kom! Så får du se hva jeg har kjøpt. Torvald!
Helmer: Ikke forstyr! (litt etter) Har spillefuglen vært ute og satt penger over styr igjen?
(åpner døren og ser inn, med pennen i hånden) Har du kjøpt alt det der?

VEDLEGG 2: ROLLELISTEN

ET DUKKEHJEM av Henrik Ibsen

Teaterproduksjonsyrker

Instruktør	Inspisient	Scenograf	Rekvisitør
Lyssetter	Sufflør	Maskør	Påkleder
Frisør	Koreograf	Scenemester	Komponist

Skuespillerroller

Thorvald Helmer	Nora Helmer	Sakfører Krokstad
Kristine Linde	Doktor Rank	Anne Marie
Helene	Budet	Ivar
Bob	Emmy	Et bybud
Stuepike		

VEDLEGG 3: INTERVJU I ROLLE – NORA

- Helmer:** Er det mitt lille ekorn som romsterer der inne?

- Nora:** Du kunne gi meg penger, Torvald.

- Helmer:** Du er som din far. Du er om deg på alle kanter for å skaffe penger; men så snart du har dem, blir de liksom borte mellom hendene på deg. Ja, ja slikt er arvelig! (pause) Du har vel ikke gjort en avstikker inn til konditoren?

- Nora:** Jeg har tre deilige barn, jeg. Ja nu kan du ikke få se dem, for de er ute med piken.

- Nora:** Du vet vel at Torvald sluttet i departementet da vi ble gift? Det var ikke noen utsikt til forfremmelse der, og så måtte han jo tjene flere penger enn før. Men i det første året overanstrengte han seg. Han måtte jo søke alle slags biinntekter, og arbeide både tidlig og sent. Men det tålte han ikke, og så ble han dødelig syk. Så erklærte legene at det var helt nødvendig for ham å komme til syden.

- Nora:** Det er jeg som har reddet Torvalds liv.

- Nora:** Jeg har hatt andre inntektskilder også. Jeg har hatt avskrivningsarbeid og ó. Jeg har lukket meg inne og skrevet til langt på natt. Mange ganger var jeg så trett så trett. Men herregud så morsomt å sitte der og arbeide og tjene penger. Det var nesten som om jeg var en mann.

- Nora:** Kristine ó Jeg har skrevet falskt navn.

- Nora:** Det tror jeg aldeles ikke. En datter skulle ikke ha rett til å skåne sin gamle dødssyke far? En hustru skulle ikke ha rett til å redde sin manns liv? Jeg kjenner ikke lovene så nøye; men jeg er viss på at det må stå et sted at sånt er tillatt. Og det vet ikke De beskjed om, De, som er sakfører? De må være en dårlig jurist, herr Krogstad.

- Nora:** Kjære gamle Anne-Marie, du var en god mor for meg da jeg var liten.

- Anne-Marie:** Lille Nora, stakkar, hadde jo ingen annen mor enn jeg.

- Nora:** Jo, du forstår ó den første tiden ble Torvald vanvittig sjalu bare jeg nevnte navnet på noen av dem jeg kjente fra før. Så lot jeg det naturligvis være. Men med doktor Rank er det annerledes. Han kan man snakke med om alt.

- Nora:** Det er nu så. Da jeg var hjemme hos pappa, så fortalte han meg alle sine meninger, og så hadde jeg de samme meninger; og hvis jeg hadde andre, så skjulte jeg det; for det ville han ikke ha likt. Han kalte meg sin lille dukke. Så kom jeg i huset til deg.

VEDLEGG 4: INTERVJU I ROLLE – TORVALD HELMER

Nora: Men herregud, han måtte jo ikke vite noe! Han måtte ikke en gang vite hvor farlig det stod til med ham. Det var til meg legene kom og sa at hans liv sto i fare: at ikke noe annet kunne redde ham enn et opphold i syden.

Helmer: Nei, nei; du vet hva jeg tenker om denslags. Ingen gjeld! Aldri låne! Det kommer noe uskjønt over det hjem som grunnes på lån og gjeld. Nu har vi holdt ut like til i dag: og det vil vi også gjøre den korte tid det ennå behøves.

Helmer: Spillefuglen er søt; men den bruker svært mange penger. Det er utrolig hvor kostbart det er å holde seg med et så lettsindig lite dyr.

Helmer: Du er som din far. Du er om deg på alle kanter for å skaffe penger; men så snart du har dem, blir de liksom borte mellom hendene på deg. Ja, ja slikt er arvelig! Du har vel ikke gjort en avstikker inn til konditoren?

Nora: Min mann er blitt direktør i Aksjebanken.

Nora: Han skal tiltre i banken allerede til nyttår, og da får han en stor gasje og en stor bonus. Herefter kan vi leve ganske annerledes enn før ó ganske som vi vil. Å Kristine, det er deilig å ha mange penger og ikke behøve å gjøre seg bekymringer.

Helmer: Krogstad har skrevet falskt navn. Har du forestilling om hva det vil si?

Helmer: Tenk deg bare hvordan et sånt menneske må lyve og forestille seg, gå med maske overfor sine nærmeste, ja like overfor sin hustru og sine barn. Og dette med barna, det er det forferdeligste. De kommer til å vokse opp i en ånd av løgn og bedrag. Hvert åndedrag som barna tar i et sånt hus er forgiftet.

Helmer: Det har jeg titt erfart som advokat. Nesten alle tidlig fordervede mennesker har hatt løgnaktige mødre.

Helmer: Kjære Nora, det er en betydelig forskjell mellom din far og meg. Din far var ó dessverre ó ingen uangripelig embedsmann. Men det er jeg; og det håper jeg at jeg skal bli ved å være så lenge jeg står i min stilling.

Helmer: Men í ja, han (Krogstad) er en ungdomsbekjent av meg. Ja, jeg kan gjerne si deg det like ut: vi er dus. Og dette taktløse menneske legger slett ikke skjul på det når andre er til stede.

Helmer: (til fru Linde) De skulle heller brodere (i stedet for å strikke), det er langt smukkere. Vil De se; man holder broderiet slik, med venstre hånd, og så fører man med høyre nålen ó slik ó ut i en lett, langstrakt bue; ikke sant ó ?

VEDLEGG 5: DEN LYKKELIGE NORA

- Nora:** Jeg har tre deilige barn, jeg. Ja nu kan du ikke få se dem, for de er ute med piken. Nei, nu må du fortelle meg alt ó
- Fru Linde:** Nei, nei, nei, fortell heller du.
- Nora:** Nei, du skal begynne. I dag skal vi bare snakke om dine saker.
- Fru Linde:** Ja, det er ikke meget å fortelle, men som du forstår ó
- Nora:** Jo, en ting må jeg si. Vet du hva som har hendt oss?
- Fru Linde:** Nei. Hva er det?
- Nora:** Min mann er blitt direktør i Aksjebanken.
- Fru Linde:** Din mann?
- Nora:** Ja. Bankdirektør.
- Fru Linde:** Å, for et hell ó !
- Nora:** Hva? Ja, du kan tro vi gleder oss! Han skal tiltre i banken allerede til nyttår, og da får han en stor gasje og en stor bonus. Herefter kan vi leve ganske annerledes enn før ó ganske som vi vil. Å Kristine, det er deilig å ha mange penger og ikke behøve å gjøre seg bekymringer.
- Fru Linde:** Jo, i alle fall måtte det være deilig å ha det nødvendige.
- Nora:** Nei, ikke bare det nødvendige, men riktig mange, mange penger.

VEDLEGG 6: DEN LEKENDE NORA

- Nora:** Vent litt. Vi kikker i albumet først, så leker vi gjemsel etterpå. I orden?
- Barna:** Ja! (Emmy springer og henter albumet)
- Nora:** Hvem skal åpne?
- Emmy og Bob:** Jeg!
- Nora:** Skal vi la Bob åpne?
- Emmy:** Der bader dere i Sydenhavet.
- Nora:** Middelhavet, mener du.
- Bob:** Og der spiser mamma appelsiner.
- Emmy:** Der er Ivar da han var nyfødt. Så søt han er!
- Ivar:** Så dum du er. Nu leker vi gjemsel.
- Emmy:** Nei!
- Ivar:** Jeg begynner å telle.
(Mens Ivar dekker seg for øynene og teller, springer barna og Nora og gjemmer seg, Nora under sofaen.)

VEDLEGG 7: DEN UMORALSKE NORA

- Krokstad:** Si meg, fru Helmer, skulle de tilfeldigvis huske deres fars dødsdag? Hvilken dag i måneden mener jeg.
- Nora:** Pappa døde søndag den 29. september.
- Krokstad:** Nettopp. Det har jeg undersøkt. Derfor er det en besynderlighet, (tar frem et papir) som jeg slett ikke kan forklare meg.
- Nora:** Hvilken besynderlighet? Jeg vet ikke ó
- Krokstad:** Det er den besynderlighet, fru Helmer, at deres far har underskrevet dette gjeldsbeviset tre dager etter sin død. Deres far døde den 29. september. Men her har Deres far datert sin underskrift den 2. oktober. Er ikke det besynderlig, frue?
- Nora:** (tier)
- Krokstad:** Påfallende er det også at ordene 2. oktober og årstallet ikke er skrevet med deres fars håndskrift, men med en håndskrift jeg synes jeg skulle kjenne. Det er virkelig deres far som selv har skrevet sitt navn her?
- Nora:** (etter en kort taushet, kaster hodet tilbake og ser trossig på ham) Nei, det er ikke. Det er jeg som har skrevet pappas navn.
- Krokstad:** Hør, frue, ó De vet vel at dette er en farlig tilståelse?
- Nora:** Hvorfor det? De skal snart få deres penger.
- Krokstad:** Men tenkte De da ikke på at det var et bedrageri ó også imot meg ó ?
- Nora:** Det kunne jeg ikke ta noe hensyn til.

VEDLEGG 8: DEN MANIPULERENDE NORA

- Nora:** Hvis ditt lille ekorn ba deg om en ting ó ?
- Helmer:** Ja?
- Nora:** Ville du så gjøre det?
- Helmer:** Først må jeg naturligvis vite hva det er.
- Nora:** Ekornet skulle være så snill og gjøre spillopper for deg ó .
- Helmer:** Fram med det da.
- Nora:** Jeg skulle danse for deg Torvald ó.
- Helmer:** Det er vel aldri det du slo på i morges?
- Nora:** (Nærmere) Jo, Torvald!
- Helmer:** Og du har virkelig mot til å rippe opp i den saken igjen?
- Nora:** Torvald, kan du ikke la Krokstad få beholde sin post i banken. For min skyld!
- Helmer:** Kjære Nora, hans post har jeg bestemt for fru Linde.

VEDLEGG 9: DEN REDDE NORA

- Nora:** (åndeløs) Torvald, ó hva var det for et brev?
Helmer: Krokstads oppsigelse.
Nora: Kall det tilbake, Torvald! Kall det tilbake! For min skyld. For din skyld; for barnas skyld. For min skyld. Du vet ikke hva dette kan bringe over oss alle. Torvald, kall det tilbake! Jeg ber deg!
Helmer: Kjære Nora, jeg tilgir deg din angst, selv om den i grunnen er en fornærmelse imot meg. Jo, det er! Jeg skulle være redd for en forkommen vinkelskriver? Men jeg tilgir deg, fordi det er enda et bevis på din kjærlighet. (han tar henne i sine armer) La så komme hva der vil. Du skal se jeg er mann for å ta alt på meg.
Nora: (skrekkslagen) Hva mener du med det?
Helmer: Alt, sier jeg, kjære.
Nora: (fattet) Det skal du ikke gjøre. Det må du ikke gjøre.
Helmer: Så deler vi, Nora ó som mann og hustru. Som det skal være. (kjæler for henne) Se så, nu skal du spille Tarantellaen. Jeg lukker mellomdøren, så hører jeg ingenting; du kan bråke så meget du vil. (vender seg i døren) Og når Rank kommer, så si ham hvor han kan finne meg.

VEDLEGG 10: DEN FORFØRENDE NORA

- Nora:** Doktor Rank, i morgen skal jeg danse, og da skal de forestille Dem at jeg gjør det bare for Deres skyld, ó. (tar forskjellige ting ut av esken) Kom her, så skal jeg vise Dem.
Rank: Silkestrømper.
Nora: Hudfarvede. Hvorfor ser de så kritisk ut? Tror De kanskje ikke de passer?
Rank: Det kan jeg umulig ha noen begrunnet formening om.
Nora: (ser et øyeblikk på ham) Fy skam Dem. (slår ham lett på øret med strømpene; pakker dem sammen)
Rank: Og hva er det så for andre herligheter jeg skal få se?
Nora: De får ikke se en smule mer, for De er uskikkelig. (hun nynner lett og leter mellom sakene)
Rank: (etter en kort taushet) Vet De, mangan gang har jeg spurt meg selv hva det skulle blitt av meg hvis jeg aldri var kommet her i huset?
Nora: (smiler) Jeg tror nok at De hygger dem ganske godt her.

VEDLEGG 11: DEN ÆRLIGE NORA

- Nora:** Det er jo sant! Jeg makter ikke det. Jeg må oppdra meg selv. Og for det må jeg være alene. Derfor går jeg nu fra deg.
- Helmer:** (springer opp) Hva sier du?
- Nora:** I morgen reiser jeg hjem, ó jeg mener, til mitt gamle hjemsted. Der vil det være lettest for meg å komme inn i et eller annet.
- Helmer:** Forlate ditt hjem, ó din mann og dine barn! Og du tenker ikke på hva folk vil si.
- Nora:** Det kan jeg ikke ta hensyn til. Jeg vet bare det er nødvendig for meg.
- Helmer:** Det er opprørende. Slik kan du svikte dine helligste plikter.
- Nora:** Hva er det?
- Helmer:** Og det skal jeg behøve å si deg! Er ikke det pliktene i mot din mann og dine barn?
- Nora:** Jeg har andre like så hellige plikter.
- Helmer:** Hva skulle det være?
- Nora:** Pliktene imot meg selv.

VEDLEGG 12: HVIS NORA IKKE GIKK

- Helmer:** Kan jeg aldri bli noe annet for deg?
- Nora:** Da måtte det vidunderligste skje. ó
- Helmer:** Hva er det?
- Nora:** Nei, jeg tror ikke lenger på noe vidunderlig.
- Helmer:** Jo, men si ó
- Nora:** Da måtte både du og jeg forvandle oss slik at ó
- Helmer:** Forvandle oss slik at ó ?
- Nora:** At ekteskapet mellom oss kunne bli et samliv. Farvel, Torvald!
(hun går ut gjennom forstuen. Helmer synker ned på en stol ved døren og slår hendene for ansiktet. Han ser seg om og reiser seg; et håp stryker opp i ham. Nedenfra høres drønnet av en port som slår i lås)

VEDLEGG 13: ETTERARBEID – SKILSMISSENS PRIS

Helmer: Forlate ditt hjem, ó din mann og dine barn! Og du tenker ikke på hva folk vil si.

Nora: Det kan jeg ikke ta noe hensyn til. Jeg vet bare det er nødvendig for meg.

Helmer: Det er opprørende. Slik kan du svikte dine helligste plikter.

Nora: Hva er det?

Helmer: Og det skal jeg behøve å si deg! Er ikke det pliktene imot din mann og dine barn?

Nora: Jeg har andre like så hellige plikter.

Helmer: Hva skulle det være?

Nora: Pliktene imot meg selv.

Helmer: Du er først og fremst hustru og mor.

Helmer: Jeg har kraft til å bli en annen. Men skilles ó skilles fra deg, det makter jeg ikke.

Helmer: Nora, vil du aldri mer tenke på meg?

Nora: Jeg kommer ofte til å tenke på deg og på barna.

Helmer: Får jeg skrive til deg?

Nora: Nei, det får du ikke.

Helmer: Ja, men jeg må da få sende deg ó

Nora: Nei ó

Helmer: ó Jeg må da få hjelpe deg hvis du skulle behøve det.

Nora: Nei, sier jeg. Jeg mottar ingenting av fremmede?

Nora: Så gikk jeg fra pappas hender over i dine. Du innrettet alt etter din smak, og så fikk jeg den samme smak som du; eller jeg lot bare som; jeg vet ikke riktig ó, jeg tror det var begge deler. Når jeg tenker over det, så begynner jeg å forstå hvor fattig jeg har levet. Jeg har levet av å gjøre kunster for deg, Torvald. Det har vært mitt liv. Du og pappa er skyld i at jeg er som jeg er.

Nora: Nei; bare lystig. Jeg har vært din dukke, likesom jeg hjemme var pappas. Og barna, de har vært mine dukker. Vårt hjem har vært en lekestue, Torvald. Det har vært vårt ekteskap.

Helmer: Nora, jeg skulle gladelig arbeide netter og dager for deg, ó bære sorg og savn for din skyld. Men det er ingen som ofrer sin ære for den man elsker.

Nora: Det har hundre tusen kvinner gjort.